

Bir İnekte Yabancı Cisime Bağlı (tavuk teleği) Tam Meme Başı Stenozisi

FUNDA Eşki Şendağ SAİT Çetin YUNUS Alan MUHAMMET
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı-VAN.

Sorumlu Araştırmacı, +90 4322251701-2511, fundaeski@yyu.edu.tr

Özet: Sunulan vakada, bir inekte yabancı cisime (tavuk teleği) bağlı tam meme başı stenozisi klinik olarak değerlendirildi. Stenozise neden olan tavuk teleği, meme başındaki kısmi tıkanıklığı ortadan kaldırmak amacıyla hayvan sahibi tarafından meme başına yerleştirilmişti. Bu teleğin daha sonraları meme başı derinliklerine kaçtığı ve bir süre sonra meme başından artık süt gelmediği anamnezde bildirilmiştir.

Yapılan klinik muayeneler sonucunda (inspeksiyon, palpasyon, meme başının sondalanması, ultrasonografi) ilgili meme başının annular halka bölgesinde, yabancı cisim belirlendi. Ayrıca meme başında tam stenozise yol açan, muhtemelen yabancı cisimden kaynaklanmış, mukozadaki şiddetli fibrotik üreme ve kalınlaşmaların varlığı da gözlemlendi. Meme başında aşırı derecedeki fibrotik üreme ve kalınlaşmalar, yapılacak meme başı operasyonları ile ortadan kaldırılamayacağı için, hayvanın kesime sevk edilmesi uygun görüldü.

Bu vaka, yabancı cisimlerin meme başında doğal savunma reaksiyonlarına bağlı olarak, şiddetli yangılara neden olabileceğini ve bu gelişmelerin de meme başı sinusunun kapanmasına yol açabileceğini göstermiştir. Meme başındaki yabancı cisimlerin operatif yoldan uzaklaştırılmasının, üzerinden fazla zaman geçmemiş vakalarda başarılı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İnek, meme başı, yabancı cisim, stenozis.

Total Teat Stenosis in a Cow Due To Foreign Body (quill)

Summary: In the present case, total teat stenosis due to foreign body (quill) in a dairy cow was clinically evaluated. The quill was placed into teat cistern by the animal owner to prevent partial obstruction. It was reported that this quill had gone deeper into the teat and shortly afterward milk had not come from this teat. The foreign body was determined by clinical examination (inspection, palpation, sondage of the teat, ultrasonography) at the annular ring of the related teat. Additionally, severe fibrosis and thickening of the mucosa, most probably as a result of the inflammation arising from the foreign body, was also observed. The animal was proposed to be culled because of excessive fibrotic granulation and thickening on the teat cistern that could not be treated with surgically.

In conclusion; this case has shown that foreign body can cause severe inflammations arising out of natural defensive reactions in the teat and these reactions can cause teat stenosis. It is thought that successful results could be gained from the cases which intervened early to remove the foreign body operatively.

Key words : Cow, teat, foreign body, stenosis

GİRİŞ

Sağlıklı meme, süt inekçiliğinin ekonomik olabilmesi için gereklidir. Meme veya meme başlarının işlevini yitirmesi, süt ineklerinin erken kesime sevk edilmesine ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Kongenital ya da edinsel stenozisler (daralmalar), sütün meme bezinden çıkışını kısmen veya tam olarak engelleyerek memede işlev kaybına neden olurlar. Bu kayıpların azaltılması stenozislere yönelik doğru tanı ve tedavi girişimlerini, hayvan sahibi ve hekimin önemli sorumluluğunu gerektirir (3,11).

Meme başındaki edinsel stenozisler çoğu kez travmatik etkiler, enfeksiyonlar ve fibrotik üremeler sonucunda meydana gelir (1,9). Meme

başında yabancı cisimlerin neden olabileceği sürekli daralma, hayvan sahibinin ciddi bir hatası ile ortaya çıkabilecek nadir bir durumdur. Bu çalışmada böyle nadir karşılaşılabilecek bir olgunun değerlendirilmesi amaçlandı.

MATERYAL ve METOT

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Poliklinikleri'ne getirilen 4 yaşlı Montofon melezi bir inekte, anamnez hayvan sahibi tarafından aşağıdaki şekilde aktarılmıştır:

-Altı ay öncesinde sol arka meme başından sütün gelmediği,

-tıkanıklığın giderilmesi amacıyla, hayvan sahibi tarafından ilgili meme başına tavuk teleğinin sokulduğu,

Bir İnekte Yabancı Cisme Bağlı (tavuk teleği) Tam Meme Başı Stenozisi

-başlangıçta bu uygulamanın süt akışını sağladığı, ancak sağım sonrası bir denemede teleğin meme başı derinliklerine kaçtığı,

-sonraki dönemlerde ilgili meme başından sütün hiç gelmediği ifade edilmiştir.

Meme başının klinik muayenesi

Alınan anemnez bilgiler doğrultusunda ilgili meme başı damar içi 20 IU Oksitosin (

Oksitosin flk, Vetaş) enjeksiyonu sonrasında inspeksiyon, palpasyon, meme başının sondalanması ve ultrasonografi (direkt ve su kapları içerisinde, 5 MHz linear prob, Honda HS-1500, Japonya) yöntemleriyle muayene edildi. Muayenelerde, meme başındaki dış semptomlar, sinuslardaki yabancı cismin varlığı>uzunluğu>yerleştiği bölge ve fibrotik üremeler belirlenmeye çalışıldı.

BULGULAR

Tablo 1.Yabancı cisim ihtiva eden meme başında klinik muayene sonuçları.

Muayene Yöntemi	Bulgular
İnspeksiyon	<ul style="list-style-type: none">Meme başının morfolojik tüm özellikleri, kontralateral diğer meme başlarından farklılık göstermemekte (Resim 1).İlgili meme lobunda orta dereceli bir atrofi söz konusu.
Palpasyon	<ul style="list-style-type: none">Meme başında ağrı, şişlik ve sıcaklık artışı gibi lokal yangı semptomları yok.Meme başında kalınlaşma mevcut.Annular bölgede ince, sert bir kitle kalınlaşmalarla birlikte fark edilebilmekte.Elle sağımda süt akışı yok.
Meme başının sondalanması	<ul style="list-style-type: none">Meme başı sondası ductus papillaris geçtikten hemen sonra sert bir engele temas etmekte. Sonda sinus papillaris ile ilerlememekte.
Ultrasonografi	<ul style="list-style-type: none">Ductus papillaris'ten itibaren, sinus papillaris ve sinus lactiferus'u içine alan yaygın hiperekojenik fibrotik üremeler (Resim 2).Annular bölgede, yaklaşık 5 cm büyüklükte kırılmış ve fibrotik üremeler tarafından kuşatılmış hiperekojenik yabancı cisim (tavuk teleği) (Resim 3).Meme lobunda hiperekojenik enfekte süt (Resim 4).

Meme başının kliniksel muayene sonuçları Tablo 1'de özetlenmiştir. Tüm bu muayeneler sonucunda, gerek meme başında gerekse de yabancı cismin bulunduğu annular bölgede yaygın üreme ve yapışmalar tespit

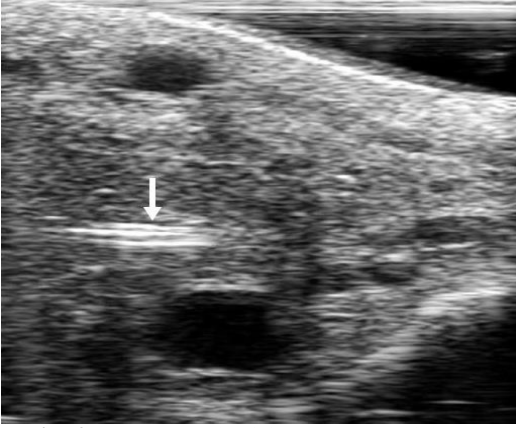
edilmiştir. Bu gelişmelere bağlı meme başında şekillenen tam stenozisin ortadan kaldırılmasında, açık ya da kapalı operatif girişimlerin fayda getirmeyeceği kanısına varılmıştır.

Resim 1. Yabancı cismin bulunduğu sol arka meme başı.

Resim 2. Sinus papillaris'te yaygın fibrotik üremeler (ok işaretleri)

Resim 3. Meme başı bazisinde yabancı cisim (tavuk teleği, ok işareti)

Resim 4. Meme lobunda enfekte süt (ok işaretleri).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Meme başı stenozisleri mastitis ve meme başı yaralanmalarıyla birlikte, meme bezi hastalıkları içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Stenozisler sütün meme başından çıkışını kısmen ya da tamamen engelleyerek, sağım güçlüklerine, süt kaybına, sütte yüksek hücre sayısına ve mastitise neden olurlar (2, 3, 4, 5, 11). Süt ineklerinde meme başı stenozisleri genelde travmatik ve infeksiyöz nedenlerin sonucu olarak meydana gelir. Çok nadir olgularda yabancı cisimlerin de stenozislere yol açabileceği bildirilmektedir (8). Meme başında serbest olarak hareket eden bu yabancı cisimler, ya organizma tarafından üretilir (kan pıhtısı, süt taşı, kopmuş polipler gibi) ya da meme başına dışarıdan sokulurlar (sağlam veya kırılmış meme başı sondaları, meme başı kateterleri, saman parçacıkları, kanatlı tüy sapı, çuvaldız gibi) (7, 10). Bir olguda meme başı sinusunda av tüfeği mermisinin varlığından da bahsedilmiştir (8).

Sunulan bu vakada da, meme başında bir tavuk teleğinin neden olduğu süt akışı bozukluğunun kliniksel değerlendirilmesi ele alınmıştır. Yapılan klinik muayeneler, yabancı cismin meme bezinin annular bölgesinde parçalanmış olduğunu göstermekteydi. Muayene yöntemleri içerisinde ultrasonografi, birçok araştırmacının (2, 3, 11, 13) da belirttiği gibi, klasik kliniksel muayene yöntemlerine göre daha avantajlı bulundu. Son yıllarda meme başındaki

stenozların tanısında endoskopinin de çok iyi sonuçlar verdiği araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (11, 12, 13). Çalışmada elde edilen klinik tanı, yabancı cismin sağımla birlikte zamanla meme lobuna doğru hareket ettiğini, muhtemelen de hayvanın yatıp kalkmasıyla annular bölgede parçalandığını göstermekteydi. Yine, meme başında ultrasonografi ile belirlenebilen diffuz bağ doku üremeleri, yabancı cismin meme başında ciddi irritasyona neden olduğuna işaret etmekteydi.

Araştırmacılar (6, 10) meme başında hareket eden yabancı cisimlerin genelde ventil (meme başı kanalının bazen tıkanması bazen de tekrar açılması) tarzda stenozlara neden olduğunu vurgulamaktadırlar. Sunulan bu vakada, üzerinden uzun süre geçtiği için, şiddetli bağ doku üremeleri yabancı cisimi de kuşatarak, meme başında tam stenozisin meydana gelmesine yol açmıştır. Meme başında serbest hareket eden yabancı cisimler, meme bazisine uygulanan bağırsak pensinden sonra, özel penslerle ductus papillaris yoluyla dışarıya alınabilir. Bu girişimlerin başarılı olmadığı durumlarda da meme başındaki açık operasyonlar endike olmaktadır (2, 6, 10). Sunulan bu vakada, ilgili meme başında aşırı derecedeki fibrotik üreme ve kalınlaşmalar, yapılacak meme başı operasyonları ile ortadan kaldırılamayacağı için, hayvanın kesime sevk edilmesi uygun görüldü.

Sonuç olarak, meme başındaki yabancı cisimlerin operatif yoldan uzaklaştırılmasının, üzerinden fazla zaman geçmemiş vakalarda daha başarılı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1-Alaçam E, Dinç DA, Güler M, Elma E (1990): Vorkommen und röntgenologische Untersuchungen verschiedener Zitzenveränderungen bei Milchkühen. Dtsch. tierärztl. Wschr. 97, 523-525.

2-Breitkopf M (1998): Die akuten und chronischen Zitzenstenosen des Rindes-eine Studie zur Überprüfung der Diagnostik und prognostischen Beurteilungsmöglichkeit. Diss. Vet. Med. Giessen.

3-Dinç DA, Şendağ S, Aydın İ (2000): Diagnosis of teat stenosis in dairy cattle by real-time ultrasonography. Vet. Rec. 147, 270-272.

4-Frerking H (1999): Abgangsursachen von ganzjährig milchleistungsgeprüften Kühen im Bereich der Landwirtschaftskammer Hannover von 1958-1997. Prakt. Tierarzt. 80, 607-612.

5- Foitzik D (2001): Vergleich der postoperativen Behandlung von Zitzenkanalstenosen bei Milchkühen mittels Wollzit zenstiftoder Keratelin Zäpfchennach Geishauser® unter endoskopischer Kontrolle. Diss. Vet. Med. Hannover.

6-Grunert E, Ahlers D (1984): Versorgung von Euter-und Zitzenwunden sowie Behandlung von Zitzenstenosen. Buiatrik. Band I, Grunert E (Hrsg.), Schaper Verlag, Hannover.

7-Kubicek J, Meinecke B (1978): Fremdkörper in der Zitze des Rindes. Tierärztl. Umsch. 33, 140-143.

8-Mally KV, Rai MT (1970): Extraction of air gun pellet from the teat canal of a cow. Ind. Vet. J. 47, 1124-1126.

9-Radmacher D (1980): Untersuchungen Über Ätiologie, Therapie und Prognose von Zitzenstenosen beim Rind. Diss. Vet. Med. Hannover.

10-Rüsch P (1988): Die Gedeckten Zitzenverletzungen beim Rind. Habilitationsschrift Vet. Med. Zürich.

11-Şendağ S, Dinç DA (1999): İneklerde memenin ultrasonografisi. Tr. J. of Veterinary and Animal Sciences, 23, Ek Sayı 3, 545-552.

12-Şendağ S, Hospes R, Wehrend A, Hetzel U, Failing K, Bostedt H (2005): Vergleichende Studie zu diagnostischen Möglichkeiten bei Zitzenschleimhautläsionen des Rindes. Tierärztl. Prax. (G), 4, 232-238.

13-Şendağ S, Hospes R (2006): Süt ineklerinde meme başı stenozislerinin theloresektoskopi ile tanı ve tedavisi. II. Türk Veteriner Jinekoloji Kongresi (uluslar arası katılımlı) 66-67, 2-5 Kasım, Belek /Antalya.